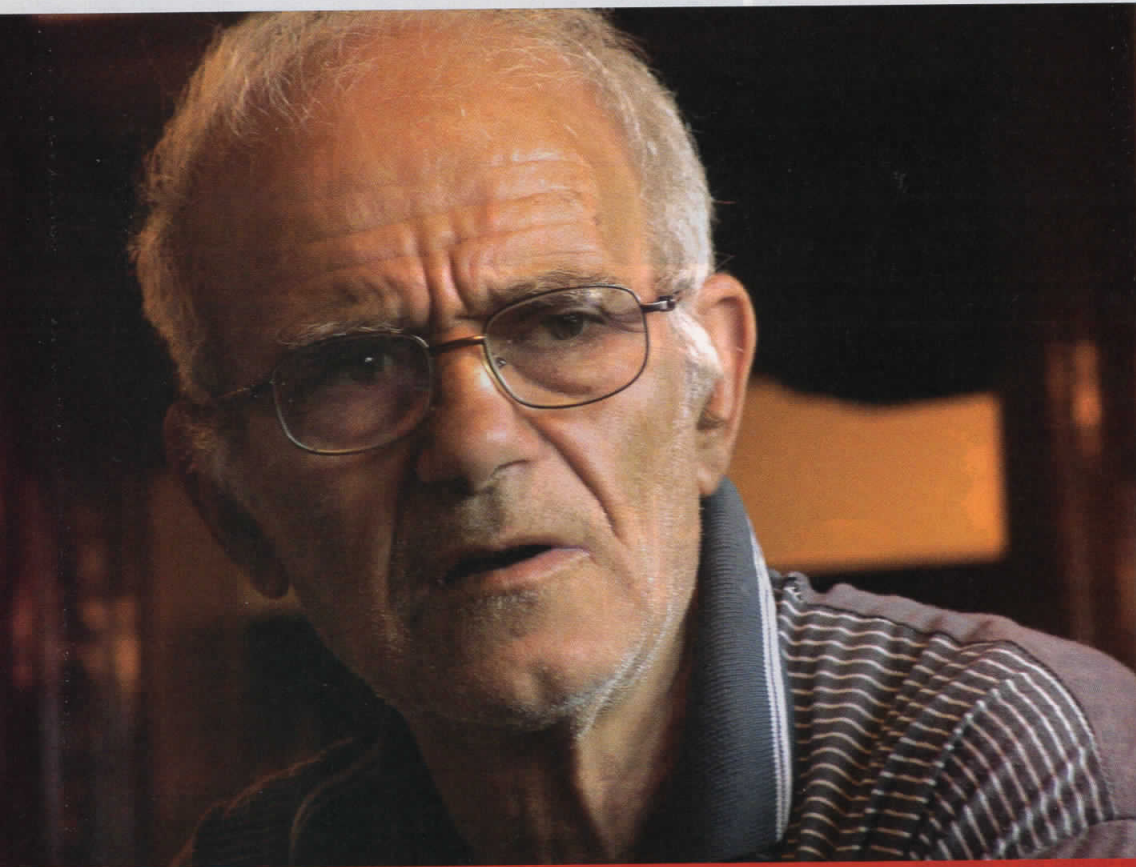
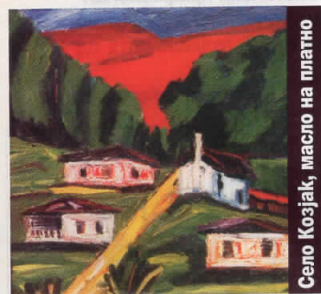

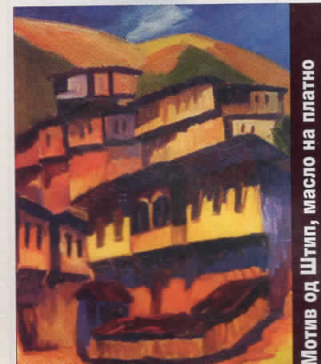
УМЕТНОСТА ТРЕБА ДА

Со седумнаесет скулптури од серијата „Музичари“ македонскиот уметник Благој Чушков се презентира во Софија, на изложба во Македонскиот културен центар. Чушков е претставник на средната генерација ликовни уметници од Македонија, чие творештво критиката го оценува како исклучително сензибилно и искрено. Делата на Чушков се наоѓаат во многу приватни збирки, музеи и галерии во Скопје, Штип, Белград, Загреб, Париз, Лондон, Ерусалим, Бостон, Филадельфија, Њујорк, Лозана, Цирих, Ивердон... Неговиот бронзен „Св. Климент“ е дел од колекцијата уметнички дела на Обединетите нации во Њујорк, распаните „Штипски музичари“ ги развеселува(т) минувачите покрај зградата на Балканска банка во Скопје, а овенот и коњот од бетон го релаксираат дворниот простор на зградата на МВР во Скопје...

Село Козјак, масло на платно

Мотив од Штип, масло на платно

Св. Климент, бронза

За разлика од неговите скулптури кои се добро препознатливи обележја на одредени простори низ Скопје и низ Македонија, Благој Чушков е познат како човек што не ужива во личноста јавно експонирање, па дури и кога за тоа има конкретен повод. Неговата изложба во Македонскиот културен центар во Софија беше причина да го посетиме во неговиот дом-ателје во Горче Петров 2 во Скопје, непосредно по враќањето од Бугарија. „Отворањето на изложбата помина добро, имаше многу гости, се видов со многу пријатели..., вели тој, и додава покажувајќи кон една грамада ски-

ци сместени во кошот на една од собите на неговата куќа-ателје: „Купив и бои, значи сега можам да се фрлам на работа, на сликање. Имам многу платна кои се скицирани, неколку години стојат вака, чекаат да ги довршам, да им ставам боја“.

Но тоа не е единственото купче недовршени слики. Нив ги има насекаде низ куќата која, во буквална смисла на зборот, тежи од уметност. Слики, скици, скулптури во теракота, бронза, дрво, резбани врати, тавани... се предметите кои ја преполнуваат внатрешноста на домот на уметникот. Првата мисла што му доаѓа на ум на секој што првпат влегол во неговиот дом е дека Чушков е исклучително плоден уметник.

Тој сака да ги покаже своите дела, но не сака многу да зборува за себе. Сè во куќата е изработено од неговите раце, во стилот на типична македонска куќа од крајот на деветнаесеттиот и почетокот на дваесеттиот век. „Внатрешноста на куќата ја правев осум години, од 1976 до 1984 година, трагав по најдобро дрво низ цела Македонија. Таванот во една од собите е правен според резба од стара скопска куќа од Серава, во друга според резба од Самоков, резбите на вратите се во стилот на дебарската резбарска школа“.

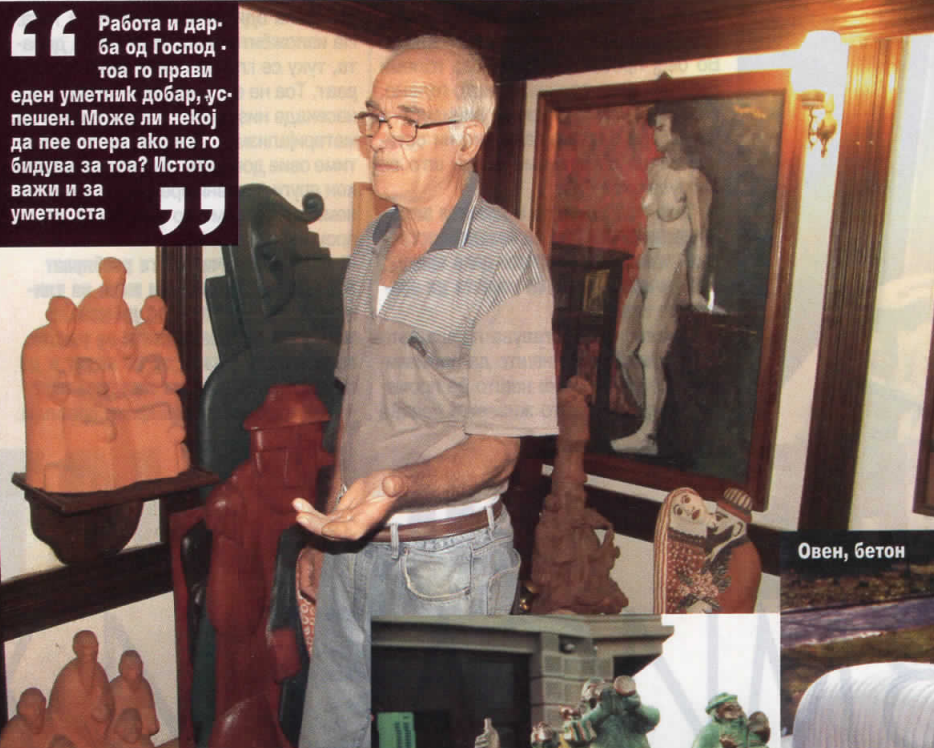
Колку што е мајстор да изработи форми во глина, толку Чушков е и мајстор за резба во дрво, но и за работа со бои, за сликање со масло на платно - на ѕидовите во секоја соба ве пречекуваат слики со македонски пејзажи или, пак, претстави на типична македонска архитектура. Тој признава дека е вљубен во македонските теми, тие му се главна инспирација во секој облик на творечкото изразување.

Иако пред сè е познат како скулптор, Чушков вели дека нему и сликарството му е голема пасија. „Скулптурите ми се особено важни, но го сакам и сликарството. Сакам да играм со боите, тоа е моја посебна страст. Тоа личи како носење две лубеници под мишка, но таквиот однос кон двете дисциплини никогаш не бил на штета на моето творештво“, вели тој.

Еднаква наклоност кон скулптурата и сликарството Благој Чушков (1936) покажал уште во младоста, па тоа била и главната причина да се определи за напоредно студирање на академиите за применета и ликовна уметност во Белград. Но откако по кратко време го напуштил Белград и заминал на студии во Софија, предност ѝ дал на применетата уметност - се запишал на тамошната Академија за применети уметности, а потоа и две години престојувал во Ленинград, на Прикладниот институт „Вера Мухина“. Неговото трагање по стручна надградба завршило со враќањето онаму каде што почнал - во Белград, на Академијата за применета уметност, каде што дипломирал во класата на проф. Раде Станковиќ (ученик на Иван Мештровиќ) во 1967/68 година. Иако во Белград добивал совети да не се враќа во Маке-

ТИ ЗРАЧИ ОД ДУШАТА

“ Работа и дарба од Господ - тоа го прави еден уметник добар, успешен. Може ли некој да пее опера ако не го бидува за тоа? Истото важи и за уметноста ”

Конь, бетон

Овен, бетон

„Имако официјалното објаснување за исчезнувањето на 'Штипските трубачи' пред банката е дека се украдени, се сомневам дека тоа е навистина така и дека зад сè не стои некој кому мојата скулптура му пречела од лични уметнички побуди“

Акт, гваш

донија, туку да замине во Италија, бидејќи таму ќе има можност до максимум да ја искористи својата дарба од Бога, тој сепак не го послушал советот. „Се вратив во Македонија бидејќи бев локал-патриот“, вели тој.

Силно изразената поврзаност со родниот крај и Балканот била и главната причина што ни лондонската средина не ја почувствувал како своја за време на студискиот престој во почетокот на седумдесеттите години. Во Лондон тој работувал во ателјето на вајарот Оскар Немон во изведбата на спомениците на Черчил и Монтгомери.

Но, сепак лондонското искуство се чувствува во неговото творештво и во односот кон уметничките случувања во Македонија. Чушков и денес со голема критичност зборува за работата на некои свои колеги, за системот на образованието, за некои заталкани професори по уметност кои само ги „осакатуваат младите таленти“.

„Имаме многу талентирани млади луѓе за уметност, но за жал нема кој да ги научи на вистинскиот занает. Знам дека некои колеги многу ми забележуваат бидејќи отворено им кажував што мислам за начинот на кој работат. Нашата академија е обичен конзулат, во неа може само да добиеш виза и да си одиш, колку да се рече дека си завршил академија, а што си научил, не се знае“.

Според него, тенденциите за формирање на апстрактното сликарство влијаеле контрапродуктивно

на развитокот на македонската ликовна уметност. „За да се создава апстрактна уметност треба да се има широки познавања, голема интелигенција, а овде кај нас некои не знаат ни носот да си го избришат, а работат апстрактна уметност. Не може тукутака, од едни простори во други, да се пресликуваат трендовите во уметноста. Ако апстрактната уметност во Америка има свои вредности и значење, не значи дека овој правец може да биде еднакво успешен и овде во Македонија. Колку што е Америка оддалечена од Македонија, толку и уметноста таму е далеку од оваа нашата. За мене едно дело е успешно ако тоа предизвикува позитивни емоции, ако од него зрачи топлина, шарм. Сликата треба да те одмора, а не да те заморува кога ја гледаш. Кај нас се научиле да лепат хартија, парталчиња и тоа да го нарекуваат уметност. Но, ете, тоа ги учат младите на академијата“.

Па тој сепак не е разочаран од уметноста, од она што се случува во неа? „Јас создавам за своја

душа, уметноста ја работам од љубов. Не ми е важно дали некому му се допаѓа моето дело или не. Делото го правам за себе, па кому му се допаѓа - убаво, кому не - пак убаво. Секогаш велем дека уметноста треба да ти зрачи од душата“, вели тој.

Нему му е јасно дека во Македонија повеќето луѓе не ја познаваат уметноста и дека поради тоа на вистинските, искрени уметници им е тешко да опстанат и да живеат од уметноста. „Тој што има пари да купи уметничко дело не се разбира во уметноста, а тие, пак, што умеат да ги препознаат вистинските дела немаат пари за нив, да ги купат. Кога ќе видиш, работата се врти во круг. Порано многу мои дела продавав низ Европа, но тоа време помина. Сепак и натаму држам цена на моите дела, не се согласувам да ги дадам под она колку што сум проценил дека вредат. Ако не се продадат нека останат, за моите деца, за внуците...“.

На прагот од седмата деценија од животот Чушков вели дека и натаму сака да работи, но не може да го постигне истото темпо. Го-

дините си го прават своето, а во последно време му недостасува спокојство за да може максимално да ѝ се посвети на работата. „Ако немам спокојство не можам да работам продуктивно, онака како што мислам дека е најдобро. Секогаш велем дека и ако работиш интензивно само две минути, мора потоа да си дадеш уште пет или десет, за да го набљудуваш она што си го направил. Ниедно дело не се прави набрзина, а за тоа мора да се биде спокоен, да не те оптоваруваат други нешта“.

По изложбата во Софија, Чушков очекува во наредната година да има и изложба во Турција. Но за неа треба многу да работи. Го чека еден куп скици со мотиви од македонската архитектура на кои се препознаваат влијанија на Ориентот, што треба да ги наследат. Вели дека спокојство за творење мора да најде, зашто само кога твори се чувствува вистински жив. Освен тоа за него е срамно платната да стојат незавршени, зашто тоа не е вистинската слика за него како уметник.

Гордана Колевска